

דגלנו אינו דגל שחור, בעל גולגולת מתים ועצמות צלובות

חזרה למקום הפגוע

יתכן מאוד כי חטיפת האוטובוס בדרך לאשקלון, שאירעה כמה ימים לפני חגי הפסח, היוותה מיפנה בתולדות המדינה. אף כי לא היה זה הפיגוע החמור ביותר בשנים האחרונות, ובזדא לא הפיגוע היעיל ביותר, היו בו תכונות שהעידו על שינוי מהותי בשינוי הצדדים. הענו לרמזו על כך לפני שבוע, כאשר התרגשות עוד היתה בעיצומה, וכאשר יד הצנוורה מנעה דיון חופשי. חובה היא על כל ברדעת לרדון עתה באירוע זה ככובד ראש, ולבחון את ההיבטים המוסריים. המיבצעים, המדיניים וההסכרתיים של אירוע זה.

הדפיכל: הצד הפלסטיני
הדבר הראשון הבולט לעין הוא הרמה החובבנית של החטיפים.

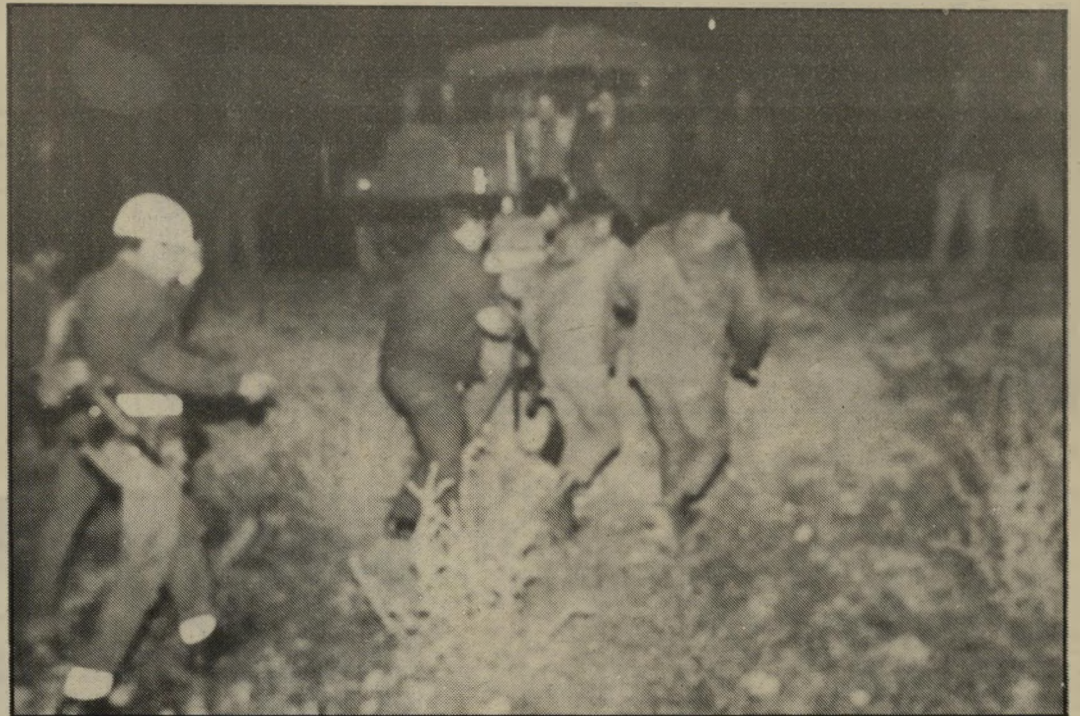
לא היתה זאת חוליית פיגוע מאומנת היטב, הפועלת על פי תוכנית מגובשת, והמצוידת בכלייהלחמה המתאימים לביצוע משימתה. אמנם, בשום פיגוע בעבר, ובכלל זה הפיגועים הסנסציוניים, שהטביעו את רישומם על חיי ישראל, לא בלטה

מאומנת ולא הוכנו למיבצע הזה באופן מיקצועי ושיטתי. אין להניח כי הלילה זו אורגנה ותורכבה עליידי גוף מיקצועי לקראת המשימה.

אכן, מסופקני אם הארבעה היו בכלל שייכים לאחד מאירגוני הפידאיון, ואם היו שייכים — ששייכות זו היתה לא יותר מאשר פורמלית.

ההורעה של החות העממית לשיחרור פלסטין, בראשות ג'ורג' חבש, שקיבלה על עצמה את האחריות לפיגוע, אינה אמינה. היא באה במהירות רבה מדי, כאשר בכלל לא היתה אפשרות לבעליה בדמשק לדעת מה אירע כאן. מהירות דיווח ותגובה כזאת מתאימה לצבא סדיר, בעל רשת-קשר משוכללת ביותר, ולא למחתרת רופפת מסוג זה. על כן נראה שהיתה זאת התפארות-שווא. כל זה יוצר תמונה מראינה ביותר, העלולה להעיד על מיפנה בציבור הפלסטיני.

יתכן מאוד שארבעת המבצעים של פיגוע זה לא נשלחו עליידי איש ולא נשלחו עליידי איש — אלא שהיתה זאת התארגנות ספונטאנית של ארבעה צעירים, שהשיגו איכשהו נשק בלשהו, ושהגו את

אל השדה החשוך
תמונה זו צולמה דקות מעטות אחרי ההשתלטות. בתמונה נראים ארבעה חיילים (מאחור)

רמה מיקצועית גבוהה של התוקפים. בשנים האחרונות לא חסרו במחנה הפלסטיני צעירים המוכנים לצאת למשימות-התאבדות, אך מבחינת כושר-הביצוע לא הגיעו לרמה של המחתרות העבריות בשנות ה-40, או המחותרת הקאתולית בצפון-אירלנד.

אולם חוטפי האוטובוס היו חרוקים אף מן הרמה הרגילה של חוליות-הפיגוע. הרבר בלט בכל שלבי הפיגוע. בין השאר:

- לחוליה לא היה הנשק הררוש למשימה כזאת, כגון תתי-מיקלעים, רובים ואקדחים.
- החוליה לא היתה נחושת-החלטה, ונראה שגם מטרתה היו מבלבלות.
- החוליה הניחה לאדם אחד לרדת מן האוטובוס, ולאחר מכן אחרי שבכר חשפה את עצמה, הניחה לאשה לרדת. בכך איבדה את מומנט-ההפתעה, שהוא צורך חיוני להצלחת פיגוע, ואיפשרה את הזעקת כוחות-הביטחון בעוד מועד.
- החוליה הניחה לכוחות-הביטחון למשוך את הרכבים עד הבוקר, עליידי ניהול משאומתן בלתי-רציני, והכנסת מכשירים רפואיים ואוכל לאוטובוס. הרבר הרדים את עינותם של החוטפים ונתן לכוחות-הביטחון את כל האפשרויות לתיכונן מוקדם של מיבצע-החילוץ.

- ברגע המכריע לא הפעילו החוטפים גם את הנשק הרל שהיה להם. למעשה, הם לא הפעילו את הנשק שלהם בכלל, בכל מהלך הפיגוע.

מן העובדות האלה נובעות כמה מסקנות. ראשית: ארבעת הצעירים האלה לא היוו חוליית-פיגוע

מובילים את אחד החוטפים.
אחרי החייל השני מימין (בקבוצה המובילה) נראית למטה רגלו של החוטף במינסיסיים כהים.

הרעיון לבצע את הפיגוע הפשוט ביותר שיכלו להעלות על דעתם, תוך נכונות להקריב לשם כך את חייהם.

אם כן, זהו אות המבשר רעות.

הדרי נשק פרימיטיבי מצוי בארץ בשפע, בעיקר הודות לגנבים יהודיים. חוליות מסוג זה אינן כסופות גם לשום שיקול פוליטי. הן פועלות מתוך תיסכול, יאוש או שינאה, ואינן ממתונות לספקרדה מצד הנהגה בלשהו. שום הנהגה, המוררכת עליידי שיקול פוליטי, גם אינה יכולה להספיק את פעולותיהם.

והי אחת מתוצאותיה של מילחמת-הלבנון, אשר יוזמה והמכרכים עליה כוודאי לא לקחו אותה בחשבון. כל עוד היתה קיימת בלבנון, תשתית-המחבלים, היתה ההנהגה מסוגלת לשלוט על אירגוני-הפידאיון השונים.

שליטה זו הוכיחה את עצמה כאשר השיג פיליפ חביב בקיץ 1981 הסכם בלתי-שיייר להפסקת-אש בין ממשלת-ישראל ואש"ף. להפתעת הכל, הצליחו יאסר ערפאת והנהגה המרכזית של פת"ח להטיל את מרותם על כל האירגונים ובמשך 11 חודשים לא נפגע אף ישראלי אחד מפעילות עוינת בגבול הצפון. היתה זאת הפגנה מרשימה של יכולת, תשתית-המחבלים להטיל מישמעת על כל האירגונים המסונפים לה.

אחת המטרות המוצהרות של הרביעיה בגיף שרוי-שמיר-רפול, בצאתם להרפתקה הלבנונית, היתה להרוס את תשתית-המחבלים הזאת, והדבר אכן הושג. אש"ף המדיני לא נפגע, והוא ממשיך לפעול. אבל היכולת להטיל מרות על חוליות-פיגוע אכן נהרסה.

לפני שש שנים אמר לי בקאהיר אחד מגדולי הוגי-הרעיונות המצריים, מוחמד סיד-אחמד: תורו לאלוהים שקיים אש"ף עם אש"ף אפשר להידבר ולהגיע להסכם. אבל אם אש"ף ייעלם, תתסרק ההתנגדות הפלסטנית לאלף רסיסים, וכל רסיס כזה יפעל באופן עצמאי. זה יהיה בשבילכם גיהנום!"

האם מעידה חטיפת-האוטובוס כי תהליך זה כבר החל?

מן הצד הפלסטיני אל הצד שלנו. שיטת-הפעולה של כוחותינו מעוררת כמה שאלות מקיפות. אסור להסתיר אותן, ואסור להשאיר אותן בלי מענה.

מכיוון שזה נוגע לכולנו, לגורלנו, למוסר הלאומי שלנו, לעתידנו בארץ הזאת, לתרמיתנו בעיני עצמנו ובעיני העולם, אסור לטאטא את הדברים אל מחתת לשטיח של השתקה. זה גם לא יצליח, ושום צנוורה בעולם לא תהיה מסוגלת לכך. השאלה הראשונה היא: עד לאיזו מידה מותר לסכן את חייכם של בני-עירובי ישראלים, בניסיון להלין אותם?

היכן הגבול ההגיגני? עד לאיזה גבול מותר לקבל סיכון? וכל מי שרוצה לחוות על כך ריעה, חייב להמיין לעצמו שהוא עצמו, או אשתו, או ילדיו, נמצאים בתוך האוטובוס!

היכן הופך הסיכון לבלתי-יקביל? הרבר לא סוכם מעולם, ובוודאי לא כפורום לאומי רציני. השאלה נשאלה אחרי שמשוה דיון ציווה להסתער על בית-הספר כמעלות, שבו הוחזקו הילדים ככני-ערובה. היא נשאלה גם אחרי פרשת הספורטאים הישראליים במינכן. עד היום גנויים הרוחות של הנתיחות-האחר-המות שקבעו אם נהרגו הספורטאים עליידי הטוריסטים או עליידי השוטרים הגרמניים.

במיקרה הזה, ברור לחלוטין כי החיילת אירית פורטוגו נהרגה, וכל הפצועים נפגעו, עליידי איש ישראלי. החוטפים פשוט לא הפעילו שום נשק.

כמה מן הפצועים נפצעו עוד בראשית הערב עליידי אש שנורתה על האוטובוס — לא על הגלגלים, אלא על גוף האוטובוס הנוסע, שהיה מלא נוסעים ישראלים. מי שעשה זאת — האם פעל על פי שיקול נבון? בהתאם להוראות? שאר הפצועים, ואירית פורטוגו, נפגעו בשעת ההסתערות. גם זה מעורר שאלות.

בניגוד למקובל, לא הציג צה"ל אחרי הפעולה את הנשק שהיה בידו החוטפים. גם תוכן מזוודת-ג'יימס-בונר שעליה רובר, לא הוצג.

איני מתכוון לשבת בכורסה ולחרוץ דין על נושאים מיבצעיים אלה. אבל אני מעלה את השאלות, ואני תובע תשובות עליהן. מה מותר? מה אסור? מי מחליט? היכן? אילו שיקולים מיבצעיים ומוסריים קובעים?

אני יודע שיש שיקולים ככדי-מישקל לכאן ולכאן, שיש כאן ברירה אכזרית בין אפשרויות רעות, אבל כאזרח המדינה הזאת אני תובע תשובה שתשכנע אותי, לפחות, שאכן היה דיון ברמה מתאימה, שכל ההיבטים המעשיים והמוסריים נלקחו בחשבון כראוי, וכי ההחלטה לא התקבלה מתוך רגשות, קנאות, שיקולי יוקרה ומאצ"ז, שלא לדבר על שיקולים פסולים יותר.

עומת ההיסוסים שלי לגבי השאלה הקודמת אין לי שום היסוס לגבי השאלה הבאה. היא נוגעת לסופם של החוטפים. אלה הן העובדות, שאין עליהן שום ויכוח: אחרי גמר הפיגוע הודיע הרדיו כי שני מחבלים נהרגו ושניים נלכדו חיים.

בעבר כמה שעות, הודיע הרדיו כי כל ארבעת המחבלים נהרגו בעת ההסתערות. לא נמסר שום הסבר להודעה הקודמת, כאשר התעוררו בכל העולם הספקות, באה גירסה שלישית, הסותרת את הקודמות: ששני מחבלים נסצעו בעת ההסתערות, ולאחר מכן, מתו מסיצי עיהם.

הצלמים במקום, וביניהם צלמת העולם הזה ששהתה במקום כמשך כל הלילה והבוקר, ראו כיצד אחד החוטפים נלקח עליידי חיילי צה"ל מהמקום אחרי ההסתערות, כשהוא הולך על רגליו ולא ניכר בו שום סימנים של פציעה. אף עד-ראייה אחד לא ראה במקום אחרי ההסתערות חוטף פצוע, ולא הגשת עזרה ראשונה לחוטף פצוע. שום חוטף פצוע לא הגיע לשום בית-חולים.